

Բ Ա Ր Ե Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Վ Ա Ր Զ Ք Ր

Դամասկոս (Ծամ) քաղաքին մեջ հարուստ մարդ մի կար իրեն բարեսիրութեամբն այնպիսի մեծ անուն հանած, որ քաղաքացիք իւր բուն անունը բողած՝ Վարուխ, այսինքն քաղի մարդ կկանչէին: Հնդկաստանի եւ Արարիոյ զանձերուն վերայ իշխան էր, եւ հոյակապ ու փառաւոր սպառաժներու մեջ կեանք կանցներ: Բարեպաշտ ամուսին մը եւ շնորհալի զաւակներ ալ ուներ:

Չնայելով իրեն այնպիսի ամեն կողմէն եղած չաջողութեանցը, սիրտը ամենեւին հանգստութիւն չուներ: Նա ամեն ժամանակ կշանար իւր տան զարդարանքն աւելցընել, որպէս զի կարողանայ զայն ուրախութեան եւ մխրաբութեան տուն դարձընել: Բայց ունայն տեղ, որովհետեւ իւր ոգին արտաւաճ տխուր էր:

Որ մի այնպիսի տխրութեանը վերայ սկսաւ խոր մտածմանց մեջ ընկնել, եւ ըսաւ ինքնիրեն. «Ինչո՞ւ կապրիմ եւ աշխարհիս վերայ, երբ այսքան հարստութիւն ունենալովս ալ չեմ կարողանար զէք որ մի ուրախութեամբ անցնել կեանքս: Մտածմունքս ոչ զիշերք քուն ունիմ եւ ոչ ցորենիլ հանգստութիւն. արդեօք ինչ պիտի լինի իմ այս լարատեւ տխրութեան վերջը՝ առնելով՝ այնպիսի բախճութեամբ տունը կնտեք եւ կպտուեք որ բոլոր տանեցիք ցաւելով վրան, շար ոգին կտանջէ զինքը՝ կըսէին:

Մինչդեռ այս սարսափելի մտածմունքներէն յուսաճատած՝ իւր կեանքը վերջացնելու կշանար, լսեց թէ Մեմփիս քաղաքին մեջ պատգամախօս մը կայ որ ամենուն բարի խորհուրդներ եւ խրատներ կուտայ. ուստի եւ միտքը դրաւ որ անպատճառ Մեմփիս երբայ՝ այն իմաստնոյն խորհուրդ հարցընելու համար: Մայիս անունով ամենահաւատարիմ զերի մը ուներ, իսկոյն կանչեց ու ասաց անոր. «Երկու ուղտ պատրաստէ ինձի, ու բեռցուր զանոնք ոսկեով՝ արծաթով եւ Արարիոյ բանկազին քարերով, որ վաղը Մեմփիս պիտի երբամբ»: Մալիս կատարեց տիրոջ հրամանը. վարուխն ալ մնաս բարով ընելով կնոջն ու որդւոցը, սկսաւ իւր ճանապարհը շարունակել:

Երկու շաբաթ միակերպ խոր անապատներու մեջ ճանապարհորդութիւն ըրին, բայց դեռ չկարողացան իրենց ուղած տեղը հասնիլ: Ճանապարհը կորուսել էին, շրջակայ անտառներու մեջ աղբերակ մը չգտնելով՝ ծարաւութենէ

կմեռնէին: Իրենց լեզուն զովացնելու համար զիշերուան եկած հագուստներուն վերայի ցօղը կլզէին:

Այս սարսափելի խեղճութեան ժամանակ՝ վարուխ հառաչեց ու «Բոլոր հետս եղած զանձերը զաւար մը ջրի նեղ կիփիւի — ասաց — թէ որ մէկը բերէր այս վայրկենիս ու այսօրուան ծարաւութիւնս անցներ...»:

Օրը խիստ տօրազին լինելով՝ տաքութիւնը քանի կերպար կաւելնար, ծարաւութիւնն ալ վերջին աստիճանի կնեղէր զիրենք, այնպէս որ բուլութեան մեջ ընկան: Վարուխ նայելով իւր հաւատարիմ զերիին քաշած տազնապին՝ «Աղնիւ զերիս եւ ուղեկիցս — ասաց — միթէ զքեզ անո՞ր համար բերի հետս որ ինձ համար այսպիսի նեղութիւններ կրես... Տունը հանապազօրեայ տխրութեամբս ամենուն ծանրութեան պատճառ էի. այս տեղ ես քեզի, հաւատարիմ Մալիս... Իմ ամեն ըրած բաներս համբերութեամբ կտանես, եւ ոչ երբէք զանգատ լսած եմ քու բերնէդ... Այս ինչ անտանելի վտրձանք էր որ մեր գլուխն եկաւ, սիրելի Մալիս...»:

— Ի՛նչպէս տիրօջս նեղ ամեն նեղութեանց չհամբերեմ, պատասխանեց զերին խոջալի ձայնիս, երբ մինչեւ ցալօր նորա ամեն բարութեանցը մասնակից ու վայելող եղայ... Ինձի համար հոգ մի ըներ, Տէր, քու կեանքդ ամենէն բանկ է, ոչ միայն քու զերդաստանիդ համար, այլ եւ բոլոր Դամասկոսի խեղճ ու աղքատ ժողովրդոցը համար... Ո՛հ, Տէր Աստուած, դո՛ւ փրկիլ զմեզ այս անակրնկալ վտանգէս՝ ընելով՝ ծարաւն ու տաքն ալ ուրիշ բան չկարողանալով խօսիլ, զետին ընկաւ փռուեցաւ:

Վարուխ այս տեսնելով՝ ալ չկարողացաւ արտասուք ըռնել, իսկոյն երեսի վրայ ընկաւ ու «Տէր Աստուած արարիչ երկնի եւ երկրի, փրկի՛ զմեզ այս վտանգէն, աղաղակեց, վասն զի դու միայն եւ ամենակարող: Մեղացս բողութիւն տուր, Տէր, կշարունակեք, եւ եթէ իմ ըրած բարութիւնները հաճելի են քեզ, յիշէ՛ քու Պօնափ ծառայդ ու զէք անոնց փոխարէն ազատէ զմեզ՝ ընելով՝ կորազլուխ մտածման մեջ ընկղմեցաւ:

Աստուած՝ որ ամեն ժամանակ մարդկային ազգիս կողորթէ եւ ապաշխարող մեղաւորաց խնդիրքը սիրով կընդունէ, լսեց Վարուխի հաւատով եւ յուսով լցուած աղաղա-

կը, եւ իսկոյն հեռուէն ջրի աղբեր խոխոջ մը լսեց Վարուխ, եւ մէկէն գլուխը վերցընելով՝ սկսաւ մտիկ ընել րէ արդեօք որ կողմէն է ջրին ձայնը: Յանկարծ հեռուէն կտեսնէ որ ուղտերը դիմացի ապառաժին քով կանգնել կեցեր են. վազեց մէկէն եւ տեսաւ որ այն ապառաժին մեջէն ականա-կիտ աղբիւր մը սկսել է վազիլ:

Աստուծոյ այս ողորմութեանը վրայ զարմանալով՝ նորէն երեսի վերայ ընկաւ, եւ շնորհակալ լինելով Աստուծոյ՝ „Աստուած իմ — ասաց — այժմ գիտեմ որ դու ամեն-ողորմ ես, եւ քու ողորմութեանդ ապաւինողներուն երեսէ չես ձգիր“:

Վարուխ մտածելով որ Մալխ գերիին ալ հասնի, ձեռքի սափորը ջրով լցուց, ու ինքը դեռ չխմած գերիին քովը վազեց, շուրջ լցուց գլխին որ ինքնիրեն գալ: Մալխը աչքերը բացաւ եւ իւր տէրը դիմացը տեսաւ: Վարուխ գերիին վզովը փարեցաւ, եւ ուրախ ձայնի. „Մալխ — ասաց — այստե՛ս ես, դու գերութեանէ ազատ ես ու սիրելի բարեկամս պիտի համարուիս. վասն զի Աստուած եւս այսօր ինձի ազատեց այն սարսափելի վտանգէն: Այնպիսի քաղցրահամ աղբիւր մի բոլորեցուց յապառաժէն, որ ես ալ դուս ալ առաջուան ոյժը գտանք“:

Երբոր Մալխը ծարաւը դադրեցուց, տէրը զինքն աղբե-րակին քովը տարաւ. Աստուծոյ փառք տալով հացի նըս-տան, կերան, խմեցին եւ հանգստացան: Ուղտերուն եւս կերակուր տուին եւ ուրախ սրտով այն օրն այնտեղ ան-ցուցին: Երկրորդ օրը արեւը ծագելուն պէս՝ Մալխը ճա-նապարհի բակոյկները ջրով լցուց, եւ սկսան շարունակել իրենց ճանապարհորդութիւնը:

Վարուխ՝ որ սովորութիւն ըրած էր բոլոր օրը մտա-ծութեամբ անցընել, այնուհետեւ արհամարհեց այս աշ-խարհիս անցաւոր փառքը, եւ դարձաւ ընկերակցին ասաց րէ „Ո՛վ ընկեր, ա՛յ Մեմփիս քաղաքն երբայու հարկաւո-րութիւն չունիմք, վասն զի Աստուած փորձով ցուցուց մեզ րէ ընդունանք է աշխարհիս բոլոր հարստութիւնն ու մտած-մունքը: Աստուծոյ ողորմութիւնը միայն պէտք է խնդրել, եւ մարդուս ոչինչ չպակսիր: Զուրը՝ որ հասարակ բան էր մեզի համար, տես րէ որքան նեղութիւն կրեցինք զգաւ-մունքս համար, եւ երբ ժամ մի եւս անցներ, մեր կեան-քէն պիտի զրկուէինք. ուրեմն Աստուած է ամենայն բա-րութեանց անսպառ աղբիւրը, եւ նորա տուածէն զո՛ր լինե-լով՝ նորա ողորմութեանը միայն պէտք է ապաւինիմք...“:

Այսպիսի խօսակցութեամբ ճանապարհն առաջ տարին, եւ միւս օրը իւրեանց հայրենի քաղաքը՝ Դամասկոս վերա-դարձան: Վարուխին ձեռքս անհանով կինը իւր գաւակաց հետ դրան քովը նստած էր երբոր տուն հասան: Ձեռքս տեսաւ իւր երկը եւ շատ զարմացաւ այնպէս շուտ դառ-նալուն վերայ: Վարուխը առաջ գնաց պազտուեցաւ իւր ամուսնոյն եւ գաւակացը հետ, եւ միմեանց առողջութեան-ը տեղեկացան:

„Թող փառաւորուի, ասաց Ձեռքս կինը, Մեմփիսի ի-մաստունը որ գրեզ այսպէս շուտ դարձուց քու հայրենիքը. ահա յայտնի կերպով փոխոխութիւն մը կտեսնեմ, եւ կար-ծես րէ վրադ նոր շնորհք եկեր է: Յայտնէ ինձ եւս ուրեմն այն իմաստնոյն անունը, որպէս զի ես եւս փառաւորեմ գնա“:

Վարուխ ծիծաղեցաւ, եւ գլխէն անցածները պատմե-լով՝ շարաչարեց. „Ո՛չ պատգամախօս եւ ո՛չ իմաստուն կարող էր այսպէս շուտով իմ բնութիւն դարձած սովորու-թեանս վերայ ներդործել եւ կերպարանափոխել, բայց ի միոյն Աստուծոյ, որոյ մի միայն ողորմութեամբ կենդանի կտեսնես զմեզ: Նա աներեւոյթ կերպով մը անապատին մէջ համբերութիւն սովորեցուց, աղբիւրը գտած ժամանակս ալ իրեն անհուն ողորմութեանն ու գրութեանը ծանօթ-ցուց. որով ահա դարձայ ձեզի բոլորովին կերպարանափոխ եղած: Այժմ իմ միտքս հարգարտ է. իսկ սրտիս խաղա-ղութիւն եւ անդորրութիւն կտիրէ, որ ամեն տեսակ հարս-տութեանէ շատ վեր է...“:

Այսպիսի խօսքեր ըսելով Վարուխ, սկսաւ առաջինէն աւելի ողորմութիւն բաշխել աղքատաց, այնպէս՝ որ բոլոր քաղաքի չքաւորները առհասարակ երկար կեանք կխնդ-րէին նորա համար: Իշխաններէն ոմանք Վարուխին այս կարգէ գութն ողորմածութիւնը տեսնելով՝ կզարմանային. բայց նա „Ինձ այս ամէնը աղբիւրը սովորեցուց“ կպա-տասխանէր:

Մեկ տարիէն վերջը Մալխին՝ կնկանն ու գաւակացը հետ մեկտեղ նորէն այցելութեան գնաց Վարուխ այն աղ-բիւրը, եւ իշխատակ ազատութեան իւրեանց, հիւրընկա-լութեան իջեալն մի կանգնեց այն տեղ, որպէս զի անցող դարձողները հոն մտնեն եւ տաքէն ազատին:

Աղբիւրին վերայ ալ յիշատակարան մի կանգնեց, եւ ճակատին վերայ ՎԷՅՐ-ՈՒ-ՅԱՆ գրել տուաւ, որ Աղբիւր ազատութեան ըսել է, եւ մինչեւ ցայսօր այսպէս կկոչուի: